

Микола Хилак
Небо над Донбасом

Переклад
Яна Макух

Роеzzin Листопад 2024
roezzin.pl / IG: *roezzin*

Небо над Донбасом

усвідомити, прийняти, відпустити
не втратити образів – міст, пейзажів, людей
степ, як стіл із поламаними ніжками
де людина намагається бути невидимою,
віддає тобі свою історію
в обмін на дрона чи автомобіль.
головне – мати машину
і вміти діяти, як машина
не дати себе обдурити, дати тому, хто потребує
не заснути за кермом, спати на вимогу
а мочитися посеред дороги, щоб не відірвало ноги

Ніколи не був на Україні, ніколи не був в Україні. Нас обдурили, що це був лише початок.

1000 ночей тому на площі Hallera розмовляють про те, чи буде війна, яка вже йде, і чи увійдуть ті, хто давно увійшов. А потім образи, з якими я засинаю, прокидаюся, ношу їх, наче нирку під повікою, щоб знову повернутися до них і заснути.

Камери кафельки працюють, фіксують, транслюють дивні рухи. В'ялі й різкі, невидимі, згаслі. Дніпро, Львів, Полтава, Київ. Вони одночасно мерехтять на моєму екрані.

Я бачу красиву дівчину, яка читає щось із аркуша, але звук йде з іншого міста, намагаюся читати по її губах, бачу автокатастрофу, підлітка, що показує голий зад, встановлення протитанкових барикад, сигнальні ракети над електростанцією в Запоріжжі, які освітлюють шлях війську, що наближається.

Відчуваю, як місця, в яких я ніколи не був, наближаються до мене
Одного вечора, коли мені здається, що вони справді близько (ах, яка ж це була помилка!), товстий чоловік у військовій куртці дає мені ключі від автомобіля

Отримаєш координати до станції, а потім зустрінемося на кордоні, під Львовом змінюємо водіїв, - каже

На пункті пропуску нам допомагає Сергій. У минулому житті — контрабандист, а тепер волонтер і (не будемо обманювати себе) все ще контрабандист, він диригує прикордонниками, ніби сам їхній командир. Коли я зустріну його наступного разу, він скаже: - Микола, ми тут як одна сім'я. Ще в школі було зрозуміло, хто піде на кордон, а хто в контрабанду. Ти теж не схожий на того, хто любить роботу з восьмої.

Рія — це місце, в якому я ніколи не був
я вірю, що там було затишно й смачно
ось чому так багато квітів і фотографій на вулиці
гостей, які вже ніколи не повернуться
я був на Рії
зробив фотографію, є й малюнок
дивна прогулянка серед руїн

попереду йде Бартош, студент права з Варшави. У перші тижні війни він уже
був із допомогою в Києві. Перед ним Йозеф, уболівальник Краковії чи Вісли
(вибач, як я міг забути). Веде нас Анка. Анка - провідниця. Завдяки їй я тут і
завдяки їй хоч трохи розумію, де я.

Повернення спокійніші. Часом навіть є ночівля.
Завдяки Анці у Харкові ми ночуємо в «Слові».

Wikipedia повідомляє: «Слово» - це житловий будинок у Харкові на вулиці
Культури 9. Його будівництво завершено 1929 року.
У будинку жили українські митці та їхні родини. Збудований з ініціативи
українських письменників. Має форму літери «с» — першої літери
українського слова «слово». Значну частину мешканців будинку становили
письменники покоління Розстріляного Відродження.
Там є також інформація про внесення будівлі до реєстру пам'яток, але це не
має значення, бо будь-якої миті її можуть знищити, а винуватця нагородять
орденом.
Кімната, в якій я сплю, можливо, належала комусь, хто через мову й культуру
в часи Великого терору зник безслідно. Можливо, йому влаштували процес,
заслали, допитували, розстріляли.
Чистячи зуби, я підходжу до столу й беру в руки книжку. Авторка - Вікторія
Амеліна, померла в лікарні у Дніпрі 27 червня 2023 року, її доставили туди
після ракетного удару по ресторану Рія в Краматорську.

На обкладинці - репродукція якогось твору
я дивлюся на неї й відчуваю безперервність
і себе в порожньому будинку Слова
між тими, хто про щось домовляється, і тими, хто десь помирає

слова

Я помічаю логіку мови. Прикордонники - то митники, а броня - то зброя.
Броня для оборони, а митник — для «миття».
Контрабандою перевезені на війну, ми п'ємо каву на першій-ліпшій заправці.
На паперовому стаканчику рекламний слоган, списаний із закону Хаммурапі.
Око за око. З кожної купленої кави на заправках Okko - одна гривня для армії.
Автомобіль, яким я їду, Ford Maverick, має потрапити до Кавказького Легіону.
Я рахую, скільки це кав. Дурниці, які продукує втомлений мозок.
Координатою в Тернополі виявляється людина на прізвище Хутерко. Лисий із
довгою бородою, у шльопанцях і шортах. Ні молодий, ні старий.
Олігарх-відлюдник Хутерко відкриває браму. Я бачу ангари, у кожен із яких
помістився б літак. Наповнені ліками, енергетиками, їжею. Я хочу щось
дозавантажити й їхати, але, на жаль, починається розмова

бо розмова - це обмін, це союз
зрозумій це, перш ніж відідеши
туди теж хтось везе ті дрони, ліки, батончики
але є різниця
є різниця
і про це йде війна Хутерка

Ми п'ємо чай, і я відкриваю для себе, що тонке почуття збентеження може
пробудити. Попереду 1000 кілометрів із Тернополя на Донбас.

Я не думав, що в цьому є щось дивне, хоча в іншому місці й часі, погодьтеся, це виглядало б абсурдно. Отже, знайомий військовий просить мене перевірити в інтернеті, чи нема його в списку воєнних злочинців. Бо ж іде війна, а отже, є й список. Тільки от, ніби, із України зайти на нього не можна. Після Бучі, Ірпеня, Ізюма ми склали свій список, ну то й вони склали. Вкрали ідею, як рецепт картоплі фрі з Макдональдса. А тепер руські телефонують його дівчині, погрожують, кажуть, що знають, хто він і де живе. Чи, радше, жив, жив собі тим своїм попереднім, довоєнним життям. Виявляється, потрапити до списку можна з будь-якої причини - навіть через те, що тебе обрали президентом країни. На початку - політики, командири, скролю вниз. Внизу - звичайні військові. Я нікого не знаю.

У реальному низу теж небезпечно, але щоразу, коли він виходив на поверхню, прилітала ракета. Зруйнувала його рідний будинок, коли він приїхав у відпустку додому, а ще електростанцію, як тільки він сфотографувався на її фоні. Стоячи на березі улюбленого острова Хортиця. Він відчув себе магнітом, який притягує бомби, загрозою для людей і будівель. Довідка про те, що у тебе щось з головою може звільнити тебе від війни, але коли війна не звільняє, і в усіх є щось не так з головою (або з рукою чи ногою), це не так уже й просто. Тим більше, якщо ти лікар. І не якийсь перекваліфікований різник, а справжній довоєнний хірург.

У цьому місці, де кожен момент - найгірший, тобі ніхто не пробачить цього виходу. Виходу без повернення донизу.

Я пам'ятаю вечір, коли він показував, як відкрити пляшку пива пістолетом, і ту історію, яку він розповів. Був наказ «згори» ампутувати обидві ноги. На столі - руський офіцер. Я врятував йому ці ноги. Що мені зроблять? Не підвищать у званні? Та нехай. Хірург - це скарб, мені нічого не буде. Офіцера обміняли. З ногами. Я навіть знаю, де він зараз воює, на якому напрямку ця паскуда скаче. Він замислюється й додає: - Коли зашивав, зробив спеціальний шов у формі літери Z. Маленька диверсія, як у «Безславних виродках». Шрам із часом має стати прокляттям, ганьбою перед онуками, але там, де я не можу цього зрозуміти, він може стати й приводом для гордості.

Жінка, що роздає насіння соняшника, проклинаючи окупантів або та, яка банкою огірків збиває дрон із балкона

ми бачили це в інтернеті, як і кілька років тому інших зірок YouTube, Павла Джампера, дітей, які співали на похороні kota, поляка, що годував крокодила куркою

був і Олександр, український солдат із Молдови
курячи, він вимовив два слова
як остання, сильна затяжка цигарки
Слава Україні!
цигарка - це, звісно, зло, залежність і смерть
проте в цій історії все, здається, якимось навпаки
окрім смерті

На майданчик перед складом прилетіла ракета. Зруйнувала альтанку, в якій знайомий показував, як відкривати пиво пістолетом, і посікла будівлі. Солдати, що базувалися там, отримали наказ ходити по майданчику в спортивних костюмах чи іншому цивільному одязі, а волонтери перемістилися в інше місце.

В іншому місці
я лежу на траві в темряві
дивлюся на падаючі Персеїди і слухаю шахеди
які летять над моєю головою в напрямку міста
усі тут кажуть, що вони дзичать, як стара газонокосарка
яніколи не чув старої газонокосарки, але якщо почую, вже знаю, що скажу
вогні шукачів нещастя блукають небом
час від часу постріли
час від часу падає зірка
на мить освітлюючи образ, який я хотів би зберегти
білий портрет зірки